

REPUBLIKA E SHQIPËRISE

**AUTORITETI I KONKURRENCËS
KOMISIONI I KONKURRENCËS**

Nr. 59/ Prot.

Datë 26. 11. 2025

VENDIM

Nr. 1240, Datë 26. 11. 2025

“Për mbylljen e procedurës së hetimit të thelluar në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-perimeve në qarkun Tiranë, Elbasan, Berat, Fier dhe Korçë, dhënien e disa rekomandimeve për Ministrinë e Financave dhe Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural ”

Komisioni i Konkurrencës me pjesëmarrjen e:

Z.	Denar BIBA	Kryetar
Znj.	Leida MATJA	Zv/Kryetar
Znj.	Rezana KONOMI	Anëtar
Znj.	Fatjola DELIJA	Anëtar
Z.	Durim KRAJA	Anëtar

Në mbledhjen e tij të datës 26.11. 2025, shqyrtoi çështjen me:

Objekt: Shqyrtimi i Raportit “Mbi hetimin e thelluar në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-perimeve në qarkun Tiranë, Elbasan, Berat, Fier dhe Korçë”.

Bazë ligjore: Neni 4, neni 24, shkronja d), neni 26, neni 43, pika 5, neni 70, të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës” (Ligji nr. 9121/2003).

Komisioni i Konkurrencës pas shqyrtimit të:

- Raportit mbi hetimin e thelluar në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-Perimeve në qarkun Tiranë, Elbasan, Berat, Fier dhe Korçë;
- Relacionit të Sekretarit të Përgjithshëm të Autoritetit të Konkurrencës mbi Raportin e hetimit të thelluar;
- Pretendimet/shpjegimet e dhëna nga ndërmarrjet: Omer Fruit SHPK, Nedrete Arapi PF, Besim Thaqi PF, Morina Grup SHPK, Agaçi Greens SHPK, Gazmir Kavaja PF, Rinaldi SHPK, Romir SHPK, Denis Manko PF, Zhaku Metushi PF, Fruit-To-Zela SHPK, Roland-2012 SHPK dhe Tiljano Asko PF, si dhe Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural në seancat dëgjimore të zhvilluara pranë AK-së më datë 06.10.2025 dhe 09.10.2025, si dhe të paraqitura me shkrim, në vijim të seancës dëgjimore respektivisht nga ndërmarrjet:
Omer Fruit SHPK, me shkresën e datës 02.10. 2025, protokolluar pranë AK nr.59/27 prot., datë 02.10.2025, ka paraqitur kundërshtimet e saj me shkrim;

Morina Grup SHPK, me shkresën e datës 06.10.2025, protokolluar pranë AK nr. 59/28prot., datë 06.10.2025, ka paraqitur kundërshtimet e saj me shkrim;
 Gazmir Kavaja PF, me shkresën e datës 06.10.2025, protokolluar pranë AK nr. 59/29 prot., datë 06.10.2025, ka paraqitur kundërshtimet e saj me shkrim;
 Agaçi Greens SHPK, me shkresën e datës 06.10.2025, protokolluar pranë AK nr. 59/30 prot., datë 06.10.2025, ka paraqitur kundërshtimet e saj me shkrim;
 Rinaldi SHPK, me shkresën e datës 06.10.2025, protokolluar pranë AK nr. 59/31 prot., datë 06.10.2025, ka paraqitur kundërshtimet e saj me shkrim;
 Roland 2012 SHPK, me shkresën e datës 06.10. 2025, protokolluar pranë AK nr.59/32 prot., datë 06.10.2025, ka paraqitur kundërshtimet e saj me shkrim;
 Fruit-To-Zela SHPK, me shkresën e datës 06.10.2025, protokolluar pranë AK nr. 59/33 prot., datë 06.10.2025, ka paraqitur kundërshtimet e saj me shkrim;
 - Relacionit të Sekretarit të Përgjithshëm të Autoritetit të Konkurrencës mbi: Përgjigjet dhe komentet në lidhje me pretendimet dhe kundërshtimet e paraqitura nga ndërmarrjet: Omer Fruit SHPK, Rinaldi SHPK, Morina Grup SHPK, Agaçi Greens SHPK, Gazmir Kavaja PF, Fruit-To-Zela SHPK, Roland-2012 SHPK.

VËREN SE:

I. PROCEDURA E NDJEKUR

1. Sekretariati i Autoritetit të Konkurrencës, në zbatim të nenit 28 të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”, gjatë vitit 2024 ka zhvilluar procedurën e monitorimit të tregut grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta perimeve për analizimin e kushteve të këtij tregu.
2. Komisioni i Konkurrencës, në përfundim të këtij monitorimi, me Vendimin nr. 1085, datë 14.06.2024, “Për hapjen e procedurës së hetimit paraprak në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta - perimeve në qarkun Tiranë, Elbasan, Berat, Fier dhe Korçë”, vendosi hapjen e hetimit paraprak për të parë nëse ka, ose jo, shkelje të nenit 4 të ligjit nr. 9121/2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”.
3. Në vijim, Komisioni i Konkurrencës me vendimin nr. 1114, datë 04.10.2024 “Për hapjen e procedurës së hetimit të thelluar në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-Perimeve në qarkun Tiranë, Elbasan, Berat, Fier dhe Korçë”, vendosi hapjen e procedurës së hetimit të thelluar në këtë treg, për periudhën kohore nga 1 Janar 2023 deri në 30 Shtator 2024.
4. Në vazhdim të procedurës, në zbatim të vendimit nr. 1114, datë 04.10.2024 të Komisionit të Konkurrencës, vendimit nr. 48(89-2025-213), datë 13.02.2025, të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë, Lushnjë “Për lëshimin e autorizimit Autoritetit të Konkurrencës për të kryer kontroll në ambientet e shoqërisë “Marshea” SH.P.K me NIPT K53915401R”, bazuar në nenet 35, 36 dhe 37 të ligjit nr. 9121/2003 dhe autorizimit të Komisionit të Konkurrencës nr. 27/143, datë 14.11.2024 "Autorizim inspektorësh", si dhe nr.59/16, datë 20.03.2025 "Autorizim inspektorësh", Inspektorët e Autoritetit, gjatë periudhës së hetimit të thelluar proceduan me kryerjen e inspektimeve pranë ndërmarrjeve që ushtrojnë veprimtari në tregun e grumbullimit

dhe shitjes me shumicë të fruta-perimeve, si dhe pranë shoqërisë së kontabilitetit Marshea SHPK.

5. Për mbledhjen e fakteve dhe të dhënave të nevojshme në lidhje me hetimin, bazuar në nenet 33 dhe 34 të ligjit nr. 9121/2003, gjatë periudhës së hetimit të thelluar janë kërkuar të dhëna dhe informacion nga ndërmarrjet që ushtrojnë veprimtari në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-Perimeve, MZHBR, DPD, DPT, Drejtoritë Rajonale Tatimore Elbasan, Korçë, Fier si dhe INSTAT, si dhe janë marrë në konsideratë eksperiencia të ndryshme nga Autoritetet e Konkurrencës dhe Komisionit Europian. Për më tepër janë realizuar takime me Fermerët në terren si dhe në ambientet e Autoritetit. Gjithashtu janë marrë në analizë raporte dhe studime të ndryshme nga eksperiencia europiane dhe OECD.
6. Komisioni i Konkurrencës, në zbatim të nenit 39 të ligjit nr. 9121/2003, në datat 06.10.2025 dhe 09.10.2025, zhvilloi seancat dëgjimore me përfaqësues të ndërmarrjeve: Omer Fruit SHPK, Nedrete Arapi PF, Besim Thaqi PF, Morina Grup SHPK, Agaçi Greens SHPK, Gazmir Kavaja PF, Rinaldi SHPK, Romir SHPK, Denis Manko PF, Zhaku Metushi PF, Fruit-To-Zela SHPK, Roland-2012 SHPK dhe Tiljano Asko PF, si dhe Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural. Prapësimet e paraqitura nga ndërmarrjet nën hetim në seancë dëgjimore dhe me shkrim në vijim të kësaj seance, si dhe shpjegimet/rekomandimet e MBZHR-së, janë marrë në konsideratë nga Komisioni i Konkurrencës në marrjen e këtij vendimi.

II. RREGULLIMI LIGJOR I TREGUT

7. Tregu i prodhimit, grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta perimeve rregullohet nga ligji nr. 9863, datë 28.01.2008 “Për ushqimin”, i ndryshuar; ligji nr. 9817, datë 22.10. 2007 “Për bujqësinë dhe zhvillimin rural”; ligji nr. 92/2014 “Për tatimin mbi vlerën e shtuar në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, si dhe aktet nënligjore të dala në zbatim të tyre.
8. Ligji nr. 9863, datë 28.01.2008 “Për ushqimin”, i ndryshuar, përben bazën kryesore ligjore për rregullimin e aspekteve më thelbësore sa i takon garantimit të cilësisë së ushqimit në vend. Referuar këtij ligji, ndërmarrjet të cilat operojnë në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-perimeve, në cilësinë e operatorëve të biznesit ushqimor, janë përgjegjës për sigurimin e cilësisë dhe sigurisë ushqimore në treg, si dhe duhet të përmbushin kërkesat për licencimin e stabilimenteve, import-eksportin, etiketimin, dhe standardet higjieno-sanitare. Licencimi i këtyre veprimtarive, për çdo operator e për çdo stabiliment, bëhet sipas ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”. Kriteret për pajisjet me licencë të veprimtarisë së grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-perimeve përcaktohen në VKM nr. 538, datë 26.5.2009 “Për licencat dhe lejet që trajtohen nga apo nëpërmjet QKL dhe disa rregullime të tjera nënligjore të përbashkëta”, kriteret këto të cilat vlersohen të nevojshme për garantimin e cilësisë së produkteve ushqimore në vend, duke mos përbërë barrierë ligjore për hyrjen e ndërmarrjeve të reja në treg, në kuptim të ligjit nr. 9121/2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”.

9. Në zbatim të ligjit nr. 9817, datë 22.10. 2007 “Për bujqësinë dhe zhvillimin rural” dhe akteve nënligjore të dala në zbatim të tij, fermerët individualë, grupet e fermerëve, personat fizikë, personat juridikë dhe shoqëritë e bashkëpunimit bujqësor (SHBB) janë përfitues nga masat e mbështetjes dhe masat e financimit nga fondi i programit për bujqësinë dhe zhvillimin rural. Në rast aplikimi si grup fermerësh anëtarët e grupit duhet të nënshkruajnë Marrëveshje Tip dakordësie/bashkimi të fermerëve si edhe “Kontratën tip për shitjen e produktit” me një subjekt të licencuar grumbullues/përpunues të produktit. Këto marrëveshje/kontrata tip janë konsideruar të nevojshme për arritjen e objektivave të politikave bujqësore e të zhvillimit rural, si dhe nuk pëmbajnë dispozita kufizuese për konkurrencën sipas nenit 4, pika 1, të ligjit nr. 9121/2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”, si: caktimin e çmimit të shitjes, apo kushte të tjera tregtimi.
10. Referuar ligjit nr. 92/2014 “Për tatimin mbi vlerën e shtuar në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, në seksionin 4, të kreut XI, përcaktohet një regjim i veçantë për skemën e kompensimit të prodhuesve bujqësorë. Në zbatim të këtij ligji Ministri i Financave ka miratuar Udhëzimin nr. 19, datë 03.11.2014, “Për zbatimin e regjimit të veçantë të skemës së kompensimit të prodhuesve bujqësorë për qëllime të tatimit mbi vlerën e shtuar”, të ndryshuar, i cili ka për qëllim të përcaktojë rregullat dhe procedurat mbi zbatimin e tatimit mbi vlerën e shtuar për skemën e kompensimit të prodhuesve bujqësorë/fermerëve. Në respektim të këtij Udhëzimi, ndërmarrjet që operojnë në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-perimeve duhet të realizojnë blerjen e këtyre produkteve vetëm nga fermerë të pajisur me NUIS (numër unik i identifikimit të subjektit), sipas “Akt-marrveshjes “TIP” të lidhur me këta fermerë. Lidhja e kësaj “Akt-marrveshjeje “TIP” në zbatim të regjimit të veçantë të skemës së kompensimit të prodhuesve bujqësorë për qëllime të tatimit mbi vlerën e shtuar, ndihmon në formalizimin e tregut, por nuk sjellë asnjë lehtësim financiar për fermerët, pasi në zbatim të nenit 148 të ligjit nr. 92/2014 “Për tatimin mbi vlerën e shtuar në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, norma e kompensimit të prodhuesve bujqësorë është 0%.
11. Bazuar në shkresën e DPT nr. 27/89 prot., datë 30.09.2024, referuar nenit 7.3 të udhëzimit nr. 16, datë 3.4.2020, “Për faturën dhe sistemin e monitorimit të qarkullimit”, në rastet e furnizimeve rastësore të marra nga individë të ndryshëm që nuk kanë cilësinë e tregtarit, përfshirë prodhuesit bujqësorë që nuk janë pjesë e skemës së kompensimit, tatimpaguesi (pra blerësi) lëshon një autofaturë pa llogaritur TVSH-në. Kjo faturë duhet të vërtetohet nga individ i furnizues nëpërmjet nënshkrimit dhe të dhënave të tjera identifikuese të tij si emër/mbiemër dhe numër personal identifikimi, të cilat duhet të regjistrohen në faturë. Tatimpaguesi, si marrës i furnizimit është i detyruar që të shënojë në faturën e përgatitur për veten e tij edhe NIPT-in e tij. Fatura e lëshuar nga blerësi, person i tatueshëm si subjekt i tatimit mbi vlerën e shtuar apo i tatimit mbi fitimin ose tatimit të thjeshtuar mbi fitimin, është dokumenti që justifikon shpenzimet e zbritshme të biznesit për efekt të llogaritjes së tatimit mbi fitimin dhe tatimit të thjeshtuar mbi fitimin.
12. MBZHR në përgjigjen e saj (shkresa nr.27/10 prot.AK, datë 18.03.2024) shprehet se, aktet që rregullojnë tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta perimeve

do të parashikohen të transpozohen dhe adoptohen pas hyrjes në fuqi të Rregullores së Bashkimit Evropian nr. 1308/2013 “Mbi organizimin e tregut të përbashët”. MZHBR, është anagazhuar të përafroj kuadrin ligjor Evropian të CAP gjatë screening the Grupkapitullit 5, dhe Kapitullit 11. Direktiva 2019/633 (UTP) “Mbi praktikat e padrejta tregtare në marrëdhëniet e biznesit në zinxhirin e furnizimit bujqësor dhe ushqimor” është një ndër aktet që do të përafrohet nga MZHBR gjatë vitit 2027 dhe do të fillojë zbatimin në 2029 në bashkëpunim me AK.

13. Sa më sipër, referuar legjislacionit vendas dhe atij evropian, rezulton se baza ligjore për tregun e prodhimit, grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta perimeve ka mungesa ligjore të akteve të BE për mirëfunksionimin e të gjitha niveleve të tregut.
14. Politika e përbashkët bujqësore e BE-së (CAP) është një partneritet midis bujqësisë dhe shoqërisë, dhe midis Evropës dhe fermerëve të saj, e cila synon:
 - mbështetjen e fermerëve dhe përmirësimin e produktivitetit bujqësor, duke siguruar një furnizim të qëndrueshëm me ushqime të përbalueshme;
 - mbrojtjen e fermerëve të Bashkimit Evropian për të siguruar një jetë të arsyeshme;
 - të ndihmojë në trajtimin e ndryshimeve klimatike dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore;
 - ruajtjen e zonave dhe peizazheve rurale në të gjithë BE-në;
 - të mbajë gjallë ekonominë rurale duke promovuar vende pune në bujqësi, industri agrourbore dhe sektorë të lidhur.
15. Përveç, Rregullores CAP është në fuqi edhe Direktiva 2019/633 (UTP) “Mbi praktikat e padrejta tregtare në marrëdhëniet e biznesit në zinxhirin e furnizimit bujqësor dhe ushqimor” e cila synon forcimin e pozicionit të fermerëve në zinxhirin e furnizimit ushqimor dhe trajtimin e praktikave të padrejta tregtare. Kjo Direktivë është një ndër aktet që do të përafrohet nga MZHBR gjatë vitit 2027 dhe do të fillojë zbatimin në 2029 në bashkëpunim me AK.
16. Direktiva 2019/633 mbi Praktikën e Tregtisë së Padrejtë (UTP) në zinxhirin e furnizimit bujqësor dhe ushqimor ka si qëllim të mbrojë furnizuesit e vegjël të bujqësisë dhe produktet ushqimore, duke përfshirë ushqimin e përpunuar, në lidhje me blerësit me një fuqi të konsiderueshme negociuese, të identifikuar nga mjetet e pragjeve relative të qarkullimit. UTP ndalon një sërë praktikash tregtare në marrëdhëniet biznes-biznes, të cilat konsiderohen të padrejta si: - pagesat me vonesë për produktet ushqimore që prishen dhe ato që nuk prishen; - anulimet e porosive në minutën e fundit; - ndryshimet e njëanshme ose prapavepruese të kontratave; - duke detyruar furnizuesin të paguajë për produktet e humbura dhe duke refuzuar kontratat me shkrim.
17. Transpozimi i acquis të BE-së (Direktiva (BE) 2019/633) në fushën e praktikave të padrejta tregtare në zinxhirin e furnizimit me ushqime do të fillojë në TM-2 2026 me miratimin e Ligjit për Organizimin e Tregjeve të Produkteve Bujqësore. Akti zbatues i VKM-së për rregullimin e praktikave të padrejta të tregtimit në zinxhirin e furnizimit me ushqime do të miratohet në TM-4 2027. MBZHR është përgjegjës për përgatitjen

dhe monitorimin e zbatimit të legjislacionit. Autoriteti Shqiptar i Konkurrencës do të caktohet si Autoriteti Zbatues siç kërkohet nga Direktiva (BE) 2019/633 për zbatimin e legjislacionit për praktikatat e padrejta të tregtimit.

III. NDËRMARRJET NËN HETIM

18. Referuar Vendimit të Komisionit të Konkurrencës nr. 1114, datë 04.10.2024 “Për hapjen e hetimit të thelluar në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta perimeve në qarkun Tiranë, Elbasan, Berat, Fier dhe Korçë”, ndërmarrjet nën hetim janë:

- Qarku Berat (8 ndërmarrje): Erdi I. Lundra SHPK, Oshafi 2011 SHPK, Tiljano Asko PF, Tomato – Al SHPK, Junil/B SHPK, Omer Friut SHPK, Livan Vrapì PF, Ledjan Cjapi PF.
- Qarku Fier (23 ndërmarrje): Top Fruits SHPK (Doni Fruits), Erjoni–Agro SHPK, Morina Grup SHPK, Ardian Kuka PF, Rinaldi SHPK, Fraeno Agriculture SHPK, Nedrete Arapi PF, Dorjan Hazizi PF, Viktor Sakaj PF, Zhaku Metushi PF, Elkos SHPK, Agaçi Greens SHPK, Roland-2012 SHPK, Denis Manko PF, Frutamina SHPK, L & B Fruits 2006 SHPK, Besim Thaqi PF, Agro Import Export Karaj SHPK, Agro Divjaka SHPK, Romir SHPK, Fruit-To-Zela SHPK, Gazmir Kavaja PF, Oksana Panina PF.
- Qarku Tiranë (10 ndërmarrje): Besim Allaraj PF, Kadiu-2005 SHPK, Mazniku Frut 15 SHPK, Mendor Çami PF, Geri SHPK, Alfred Dina PF, Bora Fruit SHPK, Fruit Co SHPK, Kei Fruit SHPK, Ryzhdi Gjokpali SHPK.
- Qarku Elbasan (1 ndërmarrje): Orion Moli PF.
- Qarku Korçë (5 ndërmarrje): Vasport SHPK, Theodhoraq Çipi PF, Kostandina Çipi PF, Jorgo Çipi PF, Blerim Becolli PF.

IV. ANALIZA E KONKURRENCËS

II.1 Tregu përkatës

19. Përcaktimi i tregut përkatës është elementi kryesor i analizës së konkurrencës. Referuar nenit 3, pika 7, të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, si dhe Udhëzimit nr. 76, datë 07.04.2008 “Për përcaktimin e tregut përkatës”, *“tregu përkatës përbëhet nga produktet që vlerësohen si të zëvendësueshme nga konsumatorët ose klientët e tjerë, për sa u përket karakteristikave, çmimit dhe funksionimit të tyre dhe që ofrohen ose kërkohen nga ndërmarrjet në një zonë gjeografike me kushte të njëjta konkurrence, zonë kjo e cila veçohet nga zonat e tjera kufizuese”*. Përkufizimi i tregut përkatës përfshin dy dimensione:

- a) Tregu përkatës i produktit;
- b) Tregu përkatës gjeografik.

20. Bazuar në vendimin e KK nr. 1114, datë 04.10.2024, “Për hapjen e hetimit të thelluar në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta perimeve në qarkun Tiranë, Elbasan, Berat, Fier dhe Korçë”, tregu përkatës i produktit përfshin tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta perimeve për kulturat e perzgjedhura,

perime si: qepë, presh, lakër, lulëlakër, brokoli, kastravec, patate, karrota dhe specia; dhe fruta si: mollë, portokalle, limona, luleshtrydhe dhe dardha. Treg përkatës gjeografik do të konsiderohet qarku Tiranë, Elbasan, Berat, Fier dhe Korçë.

III.2 Struktura e tregut

21. Nivelet e tregut janë Prodhuesit (fermerët), Grumbulluesit (të cilët operojnë si importues, eksportues, dhe shitës brenda vendit), shitësit me shumicë në tregjet agroushqimore dhe shitësit me pakicë.
22. Sipas të dhënave të INSTAT, në vitin 2023, u prodhuan 912.448 tonë perime të njoma, duke shënuar rënie prej 0,27 %, krahasuar me një vit më parë. Në grupin e perimeve të njoma, kulturat përfaqësuese, janë domatja me 309.343 tonë (33,90 %), kastravec 128.845 tonë (14,12 %) dhe speci 104.982 (11,51 %). Prodhimi i perimeve në serra përfaqëson 22,43 % të prodhimit gjithsej të perimeve, nga ku 78,50 % e këtij prodhimi i përket Qarkut Fier dhe Berat. Sipas të dhënave të INSTAT për vitin 2022 dhe 2023, rezulton se qarqet më të mëdha për prodhimin e perimeve në serra janë qarku i Fierit, Beratit dhe Tiranës, ndërsa për prodhimin e frutave janë qarku i Korcës dhe Elbasanit. Këto janë qytetet të cilat kanë peshën më të madhe të prodhimit në vendin tonë.
23. Tregu i fruta-perimeve në 2023 mbulohet në mbi 95% nga prodhimi vendas, gjë që tregon fuqi të madhe të prodhuesve vendas, por edhe mundësi për përqendrim të tregut në disa duar nëse eksporti kontrollohet nga pak subjekte. Eksporti përfshin gati 12% të prodhimit total.
24. Nga të dhënat e DPD në lidhje me importet dhe eksportet e realizuara konstatohet se për vitin 2023, importet e fruta perimeve në vend zënë rreth 4% e sasisë totale të prodhuar, ndërsa eksporti i fruta perimeve është rreth 12% e sasisë totale të prodhuar brenda vendit për kulturat e marra në analizë, gjë që tregon se konsumi i fruta perimeve në tregun e brendshëm mund të mbulohet nga prodhimi brenda vendit.
25. Përcaktimi i ndërmarrjeve të marra në analizë është kryer bazuar në informacionin e dërguar nga: Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve, Drejtoria Rajonale Tatimore Fier, Drejtoria Rajonale Tatimore Korçë dhe Elbasan, Drejtoria e Përgjithshme e Doganave, si dhe nga inspektimet e realizuara, gjatë të cilave u konstatua se në treg operojnë një numër shumë i madh ndërmarrjesh, ku pjesa më e madhe e ndërmarrjeve janë persona fizik.
26. Sic u parashtrua edhe tek pjesa e kufizimit të analizës ku: Përcaktimi i ndërmarrjeve dhe identifikimi i pjesëve të tregut për secilën ndërmarrje në çdo hallkë të zinxhirit të vlerave, si dhe totali i këtij tregu është e vështirë për tu llogaritur pasi: MZHBR nuk ka të dhëna sasiore dhe as një regjistër specifik për fermerët, grumbulluesit dhe tregtuesit me shumicë të fruta perimeve. Të dhënat e DPT të vëna në dispozicion, janë lista subjektësh (97 ndërmarrje) pa të dhëna sasiore, dhe identifikimi i subjekteve është realizuar pas nxjerrjes së xhiros nga ekstraktet e pasqyrave financiare në QKB për vitin 2022, pasi për vitin 2023 nuk është realizuar akoma dorëzimi i pasqyrave financiare nga ana e ndërmarrjeve. Gjatë kërkimit kanë rezultuar raste të ndërmarrjeve të cilat kanë nisur aktivitetin gjatë vitit 2023, por për të cilat nuk ka të dhëna sasiore në QKB, raste kur ndërmarrjet kanë kaluar në status pasiv, raste kur kanë kaluar në

masën sekuestro me vendim gjykatë dhe raste kur ndërmarrjet nuk kanë dorëzuar pasqyrat financiare gjatë vitit 2022, ndaj dhe këto ndërmarrje nuk janë përfshirë në analizat e mëposhtme. Gjithashtu është vërejtur që nga ndërmarrjet vëna në dispozicion nga DPT ishin të përfshira edhe ndërmarrjet të cilat ushtrojnë veprimtarinë e tyre në tregun e grumbullimit të bimëve medicinale, pambukut, duhanit etj., pra ndërmarrje që nuk ushtronin veprimtari me xhiro specifike në tregun e grumbullimit të fruta-perimeve. *Informalitet i lartë*: Ndonëse bujqësia zë më shumë se 20% të GDP¹, një pjesë shumë e madhe e fruta-perimeve të freskëta shiten informalisht². DPD ka dërguar të dhëna mbi importet dhe eksportet e vitit 2023 dhe janar – mars 2024 ku janë identifikuar ndërmarrjet importuese dhe eksportuese.

27. Sipas të gjithë të dhënave të mësipërme të cilat u kryqëzuan, u përzgjedhën ndërmarrjet të cilat kishin një xhiro në treg mbi 2% ndaj totalit. Gjithashtu nga të dhënat e Tatimeve, ndërmarrjet e marra në analize zene pjesen më të madhe në qarkun përkatës.

III.3 Analiza e sjelljes së ndërmarrjeve

28. Analiza e sjelljes është realizuar për të parë nëse ka sjellje të bashkërenduara në shkelje të nenit 4 të ligjit për mbrojtjen e konkurrencës, nga ana e ndërmarrjeve grumbulluese për koordinimin dhe diktimin e çmimeve të blerjes tek fermerët.
29. Çmimet e diktuar nga grumbulluesit i detyrojnë fermerët të shesin produktet e tyre tek disa grumbullues të mëdhenj të zonës gjeografike (afërsisht me fermerët), të cilët kontrollojnë një pjesë të madhe të tregut. Kjo krijon varësi të madhe nga një ose disa grumbullues dhe nuk i lejon fermerët të kenë mundësi zgjedhje për grumbullues të tjere alternative. Kjo mund të bëjë që ata të jenë më të ndjeshëm ndaj ndryshimeve të çmimeve të diktuar nga grumbulluesit.
30. Çmimet e ulëta të blerjes të imponuara nga grumbulluesit kanë pasoja të shumta dhe të dëmshme për fermerët, duke e vështirësuar mbijetesën e tyre ekonomike dhe duke krijuar një mjedis të pasigurt për zhvillimin e sektorit bujqësor.
31. Nga inspektimet u konstatua se:
 - Më datë 26.03.2025, u krye inspektim në ambientet e ndërmarrjes Marshea SHPK, me NIPT K53915401R, që ushtron aktivitet si i ngarkuar me menaxhimin kontabël të ndërmarrjeve grumbulluese nën hetim, me adresë: L. Kadri Qystri, Rr. Fan Noli, Lushnjë. Gjatë inspektimit u mbajt Procesverbal i datës 26.03.2025, “Për marrje shpjegimesh për fakte dhe dokumente që lidhen me objektin dhe qëllimin e inspektimit” me përfaqësuesin e ndërmarrjes z. Eduart Sharka, si dhe Procesverbal i datës 26.03.2025, “Mbi inspektimin në ndërmarrje”.
 - Pranë ndërmarrjes Marshea SHPK nga Grupi Inspektimit, përveç të tjerash, u gjetën evidenca (lista) të vonësive në detyrimet kontraktuale dhe tregtare (debi), për detyrimet e pa paguara ndaj fermerëve për vitet 2022-2024 (të kategorizuara në Banka

¹ https://aida.gov.al/wp-content/uploads/2024/01/fruta_dhe_perime_.pdf

² <https://hub.unido.org/sites/default/files/publications/UNIDO%20QSP%20ALBANIA%20Fruits%20%20Vegetables%20Value%20Chain%20STUDY%202023.pdf>

dhe cash), nga rreth 13 ndërmarrje grumbulluese që operojnë në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-Perimeve në qarqet Berat, Lushnje dhe Fier, konkretisht: Frutamina SHPK, Nedrete Arapi PF, Orion Moli PF, Omer Fruit SHPK, Roland-2012 SHPK, Erjoni-Agro SHPK, Morina Grup SHPK, Livan Vrap PF, Agro Import Export Karaj SHPK, Ardian Kuka PF, Agro Divjaka SHPK, Junil/B SHPK, Besim Thaqi PF. *Kjo problematikë e evidentuar sic u sqarua, mund të gjente rregullim nga direktiva 2019/633 (UTP). Direktiva 2019/633 (UTP) "Mbi praktikat e padrejta tregtare në marrëdhëniet e biznesit në zinxhirin e furnizimit bujqësor dhe ushqimor" është një ndër aktet do të përafrohet nga MZHBR gjatë vitit 2027 dhe do të fillojë zbatimin në 2029 në bashkëpunim me AK.*

- Konkretisht marrëdhëniet kontraktore (kreditor-debitor) në tregje rregullohen nga ligji nr. 48/2014 "Për vonesat në detyrimet kontraktuale dhe tregtare", i ndryshuar, që përcakton rregullat për afatet dhe mënyrën e llogaritjes së kamatave ligjore për pagesat e vonuara, në rastet e furnizimit me mallra apo shërbime nga ana e ndërmarrjeve tregtare kundrejt ndërmarrjeve të tjera tregtare, në mënyrë që të sigurohet funksionimi i duhur i tregut të brendshëm, ky ligj rregullon edhe çështjet e vonesave të pagesave që rrjedhin nga transaksionet tregtare ndërmjet prodhuesve bujqësorë dhe sipërmarrjeve tregtare që grumbullojnë, përpunojnë, eksportojnë produkte bujqësore, por në praktikë nuk zgjidh problematikat që dalin në dinamikën e këtij tregu rast pas rasti.
- Në zbatim të nenit 8, pika 4, të Udhëzimit të Ministrit të Financave nr. 19, datë 03.11.2014, "Për zbatimin e regjimit të veçantë të skemës së kompensimit të prodhuesve bujqësorë për qëllime të tatimit mbi vlerën e shtuar", disa prej ndërmarrjeve grumbulluese të fruta-perimeve lidhin Akt-marrëveshje "TIP" për blerjen e fruta-perimeve me fermerë të pajisur me NUIS.
- Këto Akt-marrëveshje TIP kanë për objekt furnizimin me produkte bujqësore nga fermeri furnizues i produkteve, për personin e tatueshëm blerës të këtyre produkteve, i cili garanton se në momentin e disponimit të produkteve bujqësore do të pajisë fermerin me faturë tatimore me TVSH të plotësuar në përputhje me dispozitat ligjore e nënligjore. Në akt-marrëveshje nuk përcaktohet mënyra e furnizimit të fruta-perimeve, por nga takimet me fermerët dhe inspektimet e realizuara pranë ndërmarrjeve nën hetim, ka rezultuar se kryesisht janë ndërmarrjet grumbulluese ato që kryejnë transportin e fruta perimeve nga fermeri në magazinat e tyre.
- Gjate inspektimeve të zhvilluara dhe informacioneve të kerkuar në mënyrë shkresore në ndërmarrjet objekt hetimi është kerkuar të evidentohen edhe fermeret me të cilat këto ndërmarrje bashkëpunonin në marrjen e produkteve.
- Referuar nenit 59, pika 1, të ligjit nr. 9920, datë 19.5.2008 "Për procedurat tatimore në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar: *"Tatimpaguesit, persona fizikë apo juridikë, tregtarë, nuk mund të kryejnë ndërmjet tyre transaksione shitjeje ose blerjeje me para në dorë, kur vlera e transaksionit është më e madhe se 150 000 lekë"*.
- Gjatë periudhës hetimore konkretisht në inspektimet e kryera dhe në informacionet e administruara nga ndërmarrjet të cilat janë objekt hetimi u konkludua se ndërmarrjet kryenin pagesa cash dhe pagesa me bankë ndaj fermerëve apo edhe ndërmarrjeve për mallrat të cilat ata blinin. Nga statementet bankare të vendosura në dispozicion nga disa ndërmarrje të cilat përdornin këtë sistem pagesash u pa lidhja midis pagesës me

bankë dhe faturës përkatëse me nr dhe datë në varësi të blerjeve të kryera. U vu re se pagesat e realizuara në bankë nuk kanë informacion në lidhje me sasinë apo çmimin për fermeret por vetëm vlerë në lek/euro. Gjithashtu në raste të tjera u administruan modele pagesash me cash duke u vënë në dispozicion nga ndërmarrjet mandate pagesash për blerjen e mallrave tek fermerët. Sipas deklarimeve gjatë inspektimeve pagesat me cash bëheshin për arsye të ndryshme por mbizotëronin arsyet e mos regjistrimit të fermerëve dhe mos pasja e llogarive bankare nga shumë prej tyre.

32. Nga analizimi i të dhënave të elementeve që ndikojnë në formimin e çmimit të shitjes të dërguara nga ndërmarrjet nën hetim vërehet se, zërat e kostos së ndërmarrjeve grumbulluese të cilat eksportojnë në vende të ndryshme sipas kontratave me klientët përkatës produktet e tyre përbëhen kryesisht nga:
 - Kosto e blerjes së produktit nga fermerët e cila zë rreth 85% të pjesës së kostos;
 - Kosto e ambalazhimit me arka, qese plastike, paleta etj që zë rreth 10% të pjesës së kostos;
 - Kosto operative ku përfshihet transporti, kosto punës etj e cila zë rreth 5% të pjesës së kostos.
33. Referuar grumbulluesve të cilët blejnë tek fermerët dhe shesin brenda vendit, çmimi i blerjes nga fermerët zë pjesën më të madhe të kostos me rreth 92% dhe elementi tjetër është transporti i cili realizohet në tregjet e qarkut. Përsa i përket kostos së grumbulluesve të cilët importojnë fruta perime, zërat që përbëjnë kostos së produktit janë çmimi i blerjes jashtë vendit, transporti dhe dogana. Pra nga sa vërehet elementi kryesor i formimit të kostos së produktit fruta-perime është çmimi i blerjes tek fermerët apo në tregjet e huaja.
34. Analiza e realizuar në lidhje me çmimet e blerjes/grumbullimit lidhet me rastet kur ndërmarrjet nën hetim kanë pasur çmime mesatare mujore të blerjes/grumbullimit të përafërta me diferenca nga 0 deri në 2 lek/kg. Analiza është kryer për perimet dhe frutat më sasinë më të mëdha të grumbulluara përkatësisht për kastravecën, specin, domaten, presh, luleshtydhe, patate, qepë dhe lakër. Analiza e çmimeve mesatare mujore të blerjes është kryer për periudhat ku secili produkt ka sezonin e tij prodhimit dhe të grumbullimit, pra periudhat mujore kur ndërmarrjet grumbulluese kanë kryer sasinë më të madhe të grumbullimit për produktet përkatëse. Në vijim kjo analizë është realizuar për ndërmarrjet që kanë studio kontabël "Marshea" SHPK, si dhe sipas qarqeve të marrë në analizë (Berat, Fier, Elbasan, Tiranë dhe Korçë). Kjo analizë shoqëruar edhe me analizën e mark – up për çmimet e shitjes (eksport Berat dhe Fier; brenda vendit Tirane dhe Korçë), do të paraqesi një pamje më të plotë të sjelljes së ndërmarrjeve.
35. Nga analiza e çmimeve mujore të blerjes nga fermerët për produktin e kastravecit rezultoi se ndërmarrjet me çmime mesatare të përafërta me një diferencë shumë të vogël (-/+2 lekë/kg) për vitin 2023 janë: në muajin mars 2023, ndërmarrjet Morina Grup SHPK dhe Besim Thaqi PF me çmime mesatare mujore përkatësisht 1.10 lekë/kg dhe 1.12 lekë/kg, ndërmarrjet Fruit-To-Zela SHPK dhe Roland-2012 SHPK janë përkatësisht me 1.10 lekë/kg dhe 1.12 lekë/kg, në muajin tetor 2023, vërehet se për ndërmarrjet Besim Thaqi PF dhe Fruit-To-Zela SHPK çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1.10 lekë/kg dhe 1.12 lekë/kg. Për muajin prill 2024, për

- ndërmarrjet Nedrete Arapi PF, Fruit to Zela SHPK, Roland-2012 SHPK janë përkatësisht 1200 lekë/kg, 1200 lekë/kg, 1200 lekë/kg.
36. Për vitin 2024, nga analiza e çmimeve mujore të blerjes nga fermerët për produktin e kastravecit, vërehet se ndërmarrjet Roland-2012 SHPK dhe Besim Thaqi PF kanë çmime mesatare mujore përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg, për ndërmarrjet Fruit-To-Zela SHPK, Nedrete Arapi PF janë përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg.
37. Nga analiza e çmimeve mujore të blerjes nga fermerët për produktin e domates rezulton se për vitin 2023, në muajin tetor 2023 çmimet mesatare mujore të ndërmarrjeve Omer Fruit SHPK dhe Roland-2012 SHPK janë 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg. Për vitin 2024, në muajin prill 2024 ndërmarrjet Morina Grup SHPK dhe Roland-2012 SHPK, kanë rezultuar me çmime mesatare mujore mujore të blerjes përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg.
38. Nga analiza e çmimeve mesatare mujore të blerjes nga fermerët për produktin e specit për vitin 2023, konkretisht në muajin prill 2023, vërehet se për ndërmarrjet Morina Grup SHPK dhe Besim Thaqi PF kanë çmime mesatare mujore të blerjes përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg. Për ndërmarrjet Besim Thaqi PF dhe Nedrete Arapi PF janë përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg. Në muajin korrik 2023, vërehet se për ndërmarrjet Roland-2012 SHPK dhe Omer Fruit SHPK çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg. Për ndërmarrjet Nedrete Arapi PF dhe Besim Thaqi PF janë përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg. Në muajin shtator 2023, vërehet se për ndërmarrjet Roland-2012 SHPK dhe Morina Grup SHPK çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg, për ndërmarrjet Omer Fruit SHPK dhe Besim Thaqi PF janë përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg.
39. Në muajin nëntor 2023 ndërmarrjet Nedrete Arapi PF, Besim Thaqi PF kanë aplikuar çmime mesatare mujore të blerjes nga fermerët çmimet përkatësisht 1200 lekë/kg, 1200 lekë/kg, në muajon prill për ndërmarrjet Nedrete Arapi PF dhe Omer Fruit SHPK çmimet mesatare mujore janë përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg.
40. Për vitin 2024, çmimet mesatare mujore të blerjes së produktit spec, konkretisht në muajin korrik 2024, për ndërmarrjet Orion Moli PF, Omer Fruit SHPK dhe Besim Thaqi PF çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1200 lekë/kg, 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg. Në muajin shtator 2024. Për ndërmarrjet Fruit-To-Zela SHPK dhe Nedrete Arapi PF janë përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg.
41. Nga analiza e çmimeve mesatare mujore të blerjes nga fermerët për produktin e preshit për vitin 2023 konkretisht në muajin janar ndërmarrjet Morina Grup SHPK dhe Besim Thaqi PF kanë aplikuar çmime mesatare mujore blerje përkatësisht 42.7 lekë/kg dhe 42.7 lekë/kg. Për ndërmarrjet Morina Grup SHPK dhe Besim Thaqi PF janë përkatësisht 42.7 lekë/kg dhe 42.7 lekë/kg.
42. Për vitin 2024, konkretisht në muajin mars 2024, vërehet se për ndërmarrjet Omer Fruit SHPK dhe Roland-2012 SHPK kanë aplikuar çmime mesatare mujore të blerjes përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg. Në muajin prill 2024, vërehet se për ndërmarrjet Roland-2012 SHPK dhe Fruit-To-Zela SHPK çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg. Për ndërmarrjet Omer Fruit SHPK dhe Nedrete Arapi PF janë përkatësisht 1200 lekë/kg dhe 1200 lekë/kg.

43. Nga analiza e çmimeve mesatare mujore të blerjes nga fermerët për produktin e patates ndërmarrjet që kanë një difference të çmimeve mesatare mujore (-/+2 lekë/kg) janë si më poshtë: Në muajin Janar 2023, vërehet se për ndërmarrjet Morina Grup SHPK, Omer Fruit SHPK, Roland-2012 SHPK çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1200 lekë/kg, 1100 lekë/kg dhe 1000 lekë/kg ndërsa për ndërmarrjet Fruit-To-Zela SHPK dhe Besim Thaqi PF janë përkatësisht 1100 lekë/kg dhe 1000 lekë/kg.
44. Në muajin Maj 2024, vërehet se për ndërmarrjet Omer Fruit SHPK dhe Besim Thaqi PF çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1100 lekë/kg dhe 1000 lekë/kg. Ndërmarrjet Besim Thaqi PF dhe Morina Grup SHPK kanë çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1000 lekë/kg dhe 900 lekë/kg. Në muajin qershor 2024, vërehet se për ndërmarrjet Romir SHPK, Morina Grup SHPK dhe Besim Thaqi PF kanë aplikuar çmime mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1100 lekë/kg, 1000 lekë/kg dhe 900 lekë/kg.
45. Nga analiza e çmimeve mesatare mujore të blerjes nga fermerët për produktin e lakrës për vitin 2023, konkretisht në muajin janar vërehet ndërmarrjet Fruit-To-Zela SHPK dhe Morina Grup SHPK kanë aplikuar çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1100 lekë/kg dhe 1000 lekë/kg. Në muajin shkurt 2023, vërehet se për ndërmarrjet Besim Thaqi PF dhe Omer Fruit SHPK çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1000 lekë/kg dhe 900 lekë/kg. Në muajin prill 2023, vërehet se për ndërmarrjet Romir SHPK dhe Morina Grup SHPK çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1100 lekë/kg dhe 1000 lekë/kg. Për ndërmarrjet Fruit-To-Zela SHPK dhe Besim Thaqi PF çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1000 lekë/kg dhe 900 lekë/kg. Në muajin prill 2024, vërehet se për ndërmarrjet Omer Fruit SHPK dhe Roland-2012 SHPK çmimet mesatare mujore të blerjes janë përkatësisht 1100 lekë/kg dhe 1000 lekë/kg.
46. Në përfundim, nga analiza e çmimeve mesatare mujore të blerjes për të gjithë produktet dhe për të dy vitet e hetuara (2023–2024), rezulton se ndërmarrjet kanë aplikuar në mënyrë të përsëritur çmime pothuajse identike (-/+ 2 lekë/kg) në periudha të ndryshme prodhimi, në tregje të ndryshme produktesh (kastravec, domate, spec, preshe, patate, lakër). Përsëritja e vazhdueshme e këtyre diferencave minimale ndërmjet të njëjtave ndërmarrje, në muaj të ndryshëm dhe për produkte të ndryshëm, e cila nuk është karakteristike për tregje të fragmentuara me variacione të mëdha sezonale, përbën një model të qëndrueshëm dhe të pashpjegueshëm ekonomikisht nëse nuk do të kishte një koordinim mes ndërmarrjeve.
47. Nga analiza e çmimeve të shitjes të aplikuar nga ndërmarrjet rezulton se: ndërmarrjet grumbulluese aplikojnë markup mbi 40% për kultura të ndryshme objekt i këtij hetimi, konkretisht:
- Për ndërmarrjet pjesë e Marshea SHPK konkretisht Omer Fruit SHPK aplikon mark up maksimal për vitin 2023 deri në 115% dhe për periudhën Janar-Shtator 2024 deri në 110%; Nedrete Arapi PF aplikon mark up maksimal për vitin 2023 deri në 72 % dhe për periudhën Janar-Shtator 2024 deri në 91%; Besim Thaqi PF aplikon mark up maksimal për vitin 2023 deri në 103% dhe për periudhën Janar-Shtator 2024 deri në 54%, Roland-2012 SHPK aplikon mark up maksimal për

vitin 2023 deri në 47%; Fruit-To-Zela SHPK aplikon mark up maksimal për vitin 2023 deri në 160% dhe për periudhën Janar-Shtator 2024 deri në 78% dhe Morina Grup SHPK aplikon mark up maksimal deri në 30%.

48. Pikërisht për këto ndërmarrje pjesë e studios kontabël "Marshea" Shpk, duke shtuar dhe çmimet e përafërta të blerjes/grumbullimit dhe aplikimi i mark-up-eve të ngjashme, të cilat, të marra së bashku, plotësojnë standardin e provës së mjaftueshme për të konstatuar sjellje të bashkërenduar sipas nenit 4 të ligjit nr. 9121/2003.
49. Ky standard vlerësimi mbështetet në parimin se rrethanat e jashtme të tregut, si ndërthurja administrative dhe qasja e përbashkët në informacione sensitive mund të krijojnë një mjedis të favorshëm për bashkërendim të ndaluar ndërmjet ndërmarrjeve ("facilitating practices").
50. Në jurisprudencën e BE dhe të disa autoriteteve kombëtare të konkurrencës, ekzistenca e një (platforme të përbashkët)³ konkretisht studio kontabel të përbashkët ku administrohen të dhëna të ndjeshme tregtare të tilla si çmimet e blerjes, volumi i furnizimeve dhe kushtet e pagesave, të cilat në vetvete përbëjnë indicie objektive të mundshme për koordinim të çmimeve përbën një element objektiv që rrit ndjeshëm mundësitë për koordinim të sjelljes ndërmjet ndërmarrjeve, madje edhe kur mungon prova direkte e një komunikimi të shprehur.
51. Me ane të pasqyrave të marra është realizuar analizimi i të dhënave financiare për të gjitha ndërmarrjet duke evidentuar treguesit financiarë si: fitimi neto, të ardhurat e realizuara nga ndërmarrjet dhe norma e fitimit për secilen nga ato. Në vitin 2023, ndërmarrja Omer Fruit SHPK ka realizuar të ardhura 100.000.000 lekë, ndërmarrja Morina Grup SHPK, ka realizuar të ardhura 100.000.000 lekë. Ndërmarrja Fruit-To-Zela SHPK ka realizuar të ardhura 100.000.000 lekë, ndërmarrja Nedrete Arapi PF ka realizuar të ardhura 100.000.000 lekë. Roland 2012 SHPK ka realizuar të ardhura 100.000.000 lekë dhe ndërmarrja Besim Thaqi PF me të ardhura 100.000.000 lekë.
52. Nga analiza e mësipërme rezulton se: ndërmarrjet Omer Fruit SHPK, Nedrete Arapi PF, Besim Thaqi PF, Morina Grup SHPK, Romir SHPK, Fruit-To-Zela SHPK, Roland-2012 SHPK, periodikisht nëpër periudhë sezoni, kanë caktuar çmimet e blerjes/grumbullimit, duke koordinuar dhe diktuar çmimet, si dhe aplikojnë mark-up shumë të larta (mbi 40% duke arritur maksimalisht mbi në 115%), duke përdorur fuqinë negociuese në përcaktimin e çmimeve të blerjes kundrejt fermerëve, si rrjedhim kjo sjellje e bashkërenduar e ndërmarrjeve që operojnë në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-perimeve, që caktojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë çmimet e blerjes të produkteve nga fermerët, në kuptim të nenit 3, pika 4 dhe nenit 4, pika 1, gërma a) e ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 "Për Mbrojtjen e Konkurrencës", përbën një marrëveshje të ndaluar, shkelje e cila në bazë të nenit 74, vlerësohet si shkelje e rëndë e ligjit dhe vendoset gjobë nga Komisioni i Konkurrencës në masën deri 10% të xhiros së vitit financiar paraardhës.
53. Nga vlerësimi i Kontratave konstatohet se:

³ https://fra.europa.eu/en/caselaë-reference/cjeu-c-19414-p-judgment?utm_source=chatgpt.com

- Ndërmarrjet: Frutamina SHPK, Fruit-To-Zela SHPK, Omer Fruit SHPK, Agro Divjaka SHPK, Ardian Kuka PF, Agro Import Export Karaj SHPK, Erjoni–Agro SHPK, Junil/B SHPK, Roland-2012 SHPK, për periudhën nën hetim nuk i kanë rinovuar Akt marrëveshjet TIP me fermerët, sipas Udhëzimit të Ministrit të Financave nr. 19, datë 03.11.2014, “Për zbatimin e regjimit të veçantë të skemës së kompensimit të prodhuesve bujqësorë për qëllime të tatimit mbi vlerën e shtuar”, si dhe nuk kanë lidhur kontrata të tjera me klient dhe furnitorë. Këto ndërmarrje kanë të njëjtën zyrë kontabiliteti për mbajtjen e të dhënave ekonomike, shoqërinë e kontabilitetit “MARSHEA” SHPK.
- Nga ana e ndërmarrjes Roland-2012 SHPK është depozituar pranë AK-së kontrata e shërbimit e lidhur midis kësaj ndërmarrje dhe shoqërisë së kontabilitetit “MARSHEA” SHPK, “Kontratë shërbimit nr. 68”, me nr. 16 prot., datë 01.02.2018. Kjo kontratë është lidhur bazuar në Kodin Civil, ligjin për auditimin ligjor, ligjin për kontabilitetin, me qëllim ofrimin e shërbimit kontabël. Kontrata nuk përmban dispozita kufizuese në kuptim të ligjit nr. 9121/2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”.
- Ndërmarrja “TOP FRUITS” SHPK (DONI FRUITS SHPK) gjatë periudhës nën hetim nuk ka lidhur “Akt-marrveshje “TIP” për blerjen e fruta-perimeve me fermerë të pajisur me NUIS sipas Udhëzimit të Ministrit të Financave nr. 19, datë 03.11.2014, “Për zbatimin e regjimit të veçantë të skemës së kompensimit të prodhuesve bujqësorë për qëllime të tatimit mbi vlerën e shtuar”. Gjatë kësaj periudhe ndërmarrja “Top Fruits” SHPK, ka lidhur kontrata bashkëpunimi për eksportin e produkteve fruta-perime me kompanitë e huaja siç janë: “OGL Food Trade”, Gjermani; “Fozzy Commerce”, Ukrainë; “Cerozfrucht” s.r.o., Çeki; dhe “Eurogroup Italia” srl, Itali. Nga vlerësimi i këtyre kontratave rezulton se ato nuk përmbajnë dispozita kufizuese për eksportin e mallrave dhe furnizimin e tyre jashtë RSH-së, si dhe nuk përmbajnë dispozita që lidhen me furnizimin ose çmimin në tregun e brendshëm të produkteve objekt kontrate. Kontratat nuk përmbajnë detyrime që bien ndesh me ligjin nr. 9121/2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”.
- Ndërmarrja “L&B FRUITS 2006” SHPK gjatë procedurës së hetimit të thelluar ka depozituar pranë AK-së dy kontrata furnizimi të fruta-perimeve të lidhura me fermerët. Nga vlerësimi i këtyre kontratave rezulton se ato janë kontrata TIP me të njëjtin strukturim dhe përmbajtje, me të njëjtat kushte dhe detyrime për palët. Këto kontrata nuk përmbajnë kushte të padrejta tregtimi apo detyrime që bien ndesh me ligjin nr. 9121/2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”. Ndërmarrja “L&B FRUITS 2006” SHPK aplikon kushte të barabarta për veprime tregtare të njëjta me palët, duke i vendosur ato në kushte të barabarta konkurrence, në respektim të ligjit nr. 9121/2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”.
- Ndërmarrja “L&B FRUITS 2006” SHPK ka lidhur kontratë për eksportin e produkteve fruta-perime me kompaninë spanjolle “Valencia Trading Office S.L.” (VTO). Nga vlerësimi rezulton se, kontrata nuk përmbanë dispozita kufizuese për eksportin e mallrave dhe furnizimin e tyre jashtë RSH-së, si dhe nuk përmbanë dispozita që lidhen me furnizimin ose çmimin në tregun e brendshëm të produkteve objekt kontrate. Përkundrazi ndërmarrja “L&B FRUITS 2006” SHPK

nëpërmjet kësaj kontrate garanton se të gjitha çmimet dhe kushtet e ofruara dhe të kontraktuara nuk i nështrohen sjelljes antikonkurruese me konkurrentët e saj. Kontrata nuk përmban detyrime që bien ndesh me ligjin nr. 9121/2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”.

- Ndërmarrja Geri SHPK ka lidhur Akt-marrëveshje “TIP” (sipas modelit bashkëngjitur udhëzimit të MF nr. 19/2014) për blerjen e fruta-perimeve me 7 (shtatë) fermerë të pajisur me NUIS. Akt-marrëveshjet TIP lidhen me një afat të papërcaktuar dhe kanë për objekt furnizimin me produkte bujqësore nga fermeri furnizues i produkteve, për personin e tatueshëm blerës të këtyre produkteve, i cili garanton se në momentin e disponimit të produkteve bujqësore do të pajisë fermerin me faturë tatimore me TVSH të plotësuar në përputhje me dispozitat ligjore e nënligjore. Sipas akt-marrëveshjes fermeri nënshkruan faturën tatimore dhe ruan kopjen që i vihet në dispozicion nga blerësi.
- Ndërmarrja Blerim Becolli PF ka lidhur Akt-marrëveshje “TIP” (sipas modelit bashkëngjitur udhëzimit të MF nr. 19/2014) për blerjen e fruta-perimeve (kumblla, mollë) me 7 (shtatë) fermerë të pajisur me NUIS, me afat 300 ditor.
- Ndërmarrja Kadiu-2005 SHPK gjatë procedurës së hetimit të thelluar ka depozituar pranë AK-së 7 (shtatë) kontrata furnizimi të fruta-perimeve të lidhura me fermerët. Nga vlerësimi i kontratave rezulton se ato janë kontrata TIP me të njëjtin strukturë dhe përmbajtje, me të njëjtat kushte dhe detyrime për palët. Këto kontrata nuk përmbajnë kushte të padrejta tregtimi apo detyrime që bien ndesh me ligjin nr. 9121/2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”. Ndërmarrja Kadiu-2005 SHPK aplikon kushte të barabarta për veprime tregtare të njëjta me palët, duke i vendosur ato në kushte të barabarta konkurrence, në respektim të ligjit nr. 9121/2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”.
- Ndërmarrja Agaçi Greens SHPK ka lidhur kontrata për eksportin e produkteve fruta-perime me kompanitë Bingo d.o.o Export-Import Tuzla, Bosnia dhe Hersegovina dhe Dino Polska Spolka Akcyjna, Poloni. Nga vlerësimi rezulton se, këto kontrata bashkëpunimi për eksportin e produkteve fruta-perime të ndërmarrjes Agaçi Greens SHPK me kompanitë e huaja, nuk përmbajnë dispozita kufizuese në lidhje me eksportin e mallrave dhe furnizimin e tyre jashtë RSH-së, gjithashtu nuk përmbajnë (*prima facie*) dispozita me përcaktime kufizuese, që në zbatim të tyre mund të çënojnë të tretë në treg, në lidhje me furnizimin ose çmimin në tregun e brendshëm të produkteve objekt kontrate.
- Sa më sipër, kontratat e lidhura midis ndërmarrjes Agaçi Greens SHPK me kompanitë Bingo d.o.o Export-Import Tuzla, Bosnia dhe Hersegovina dhe Dino Polska Spolka Akcyjna, Poloni për eksportin e produkteve Fruta -Perime, nuk përcaktojnë në objekt apo përmbajtje të tyre, detyrime të palëve, që mund të bien ndesh me ligjin nr. 9121/2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”.
- Ndërmarrja Oshafi 2011 SHPK, për periudhën nën hetim ka lidhur Aktmarrëveshje Tip (sipas modelit bashkëngjitur udhëzimit të MF nr. 19/2014) për blerjen e fruta-perimeve me rreth 48 (dyzetetetë) fermerë të pajisur me NIPT, me afat të papërcaktuar, dhe që kanë për objekt furnizimin me produkte bujqësore nga fermeri furnizues i produkteve, për personin e tatueshëm blerës të këtyre produkteve, i cili garanton se në momentin e disponimit të produkteve bujqësore

do të pajisë fermerin me faturë tatimore me TVSH të plotësuar në përputhje me dispozitat ligjore e nënligjore. Sipas akt-marrëveshjes fermeri nënshkruan faturën tatimore dhe ruan kopjen që i vihet në dispozicion nga blerësi.

- Akt marrëveshjet TIP (sipas modelit të aktmarrëveshjes bashkëngjitur udhëzimit të MF nr. 19/2014) kanë për qëllim zbatimin e regjimit të veçantë të skemës së kompensimit të prodhuesve bujqësorë për qëllime të tatimit mbi vlerën e shtuar. Me miratimin e ligjit nr. 111/2021 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 92/2014, "Për tatimin mbi vlerën e shtuar në Republikën e Shqipërisë", të ndryshuar", norma e kompensimit të fermerit u zëvendësua në 0 %.
- Ndërmarrjet: Denis Manko PF, Erdi I. Lundra SHPK, Gazmir Kavaja PF, Fruit Co SHPK, Fraeno Agriculture SHPK, Besim Allaraj PF, Mendor Çami PF, Oksana Panina PF, Tiljano Asko PF, Romir SHPK, nuk kanë kontrata të lidhura me fermerët dhe klientët.

V. PROBLEMATIKAT E TREGUT

54. Gjatë hetimit të thelluar në terren (monitorim, inspektime dhe takime), u konstatuan disa problematika në lidhje me gatishmërinë e fermerëve për të dhënë informacion dhe për t'iu përgjigjur pyetjeve për këtë treg dhe paraqitjes së dokumentuar të prodhimeve dhe shitjeve të produkteve të tyre.

55. Fermerët, gjatë takimeve të realizuara ndër të tjera pretendojnë se:

- Çmimet e produkteve bujqësore (fruta dhe perime) janë të padrejta dhe krijimi i një burse për çmimet e prodhimeve bujqësore do të parandalonte spekulimet me çmimet.
- Pikat grumbulluese në shumicën e rasteve mbledhin produktin e fermerëve pa një çmim dhe nuk lëshojnë faturë TVSH-je, dhe si pasojë kjo sjell pasojë për fermerin, sepse fermeri nuk njihet me çmimin real që produkti shitet në tregun vendas ose me çmimin me të cilin ky produkt është shitur në eksport.
- Faturat që deklarojnë në bilancet e tyre pikat grumbulluese janë fiktive dhe nuk paraqesin çmimin real, e cila sipas fermerëve bëhet me qëllim shmangien e detyrimeve tatimore.
- Pikat e grumbullimit operojnë pa kontratë me fermerët, duke i ekspozuar këta të fundit përballë rreziqeve, që një produkt bujqësor ta shesin me humbje. Sipas fermerëve kjo mënyrë pune nga ana e grumbulluesve ku punohet pa kontratë, pa çmime dhe në shumë raste edhe pa faturë, e ka deformuar tregun, duke sjellë çmime abuzive.

56. Nga monitorimi në terren ka rezultuar se në të shumtën e rasteve janë fermerët ata të cilët u sjellin tregtarëve në pikat e tyre produktet e ndryshme por në raste specifike ka edhe tregtarë të ndryshëm që marrin produktet pranë fermerëve, gjë për të cilën tregtarët flisnin për një kosto më të lartë të tyre për transportin, i cili reflektohet edhe në çmimin e shitjes së produkteve.

57. Gjithashtu një tjetër problematikë kryesore është informaliteti në të gjitha hallkat e tregut dhe në tregun e eksportit, pasi Auto-faturimi kryhet me fatura dore, jo tatimore. Si rezultat i mungesës së faturave tatimore, fermerët e kanë mjaft të vështirë të

dokumentojnë çmimin e shitjes së produkteve të tyre dhe sasinë e shitur prej tyre. Në lidhje me Akt-marrvëshjet me grumbulluesit ata shprehen se janë të depozituara në DPT.

58. Kërkesat kryesore të fermerëve janë krijimi i tregjeve të reja nga Bashkia, ku grumbulluesit të bëjnë blerje vetëm nëpërmjet këtij tregu dhe rregullimi i tregut me çmime javore siç funksionojnë edhe vende të tjera në rajon.

59. Sa më sipër konstatohet se ky treg ndër të tjera ka problematika sa i përket:

- ekonomisë informale, fermeret dhe grumbulluesit punojnë pa kontrata, pa fatura, pa mbështetje financiare, grumbulluesit nuk shlyejnë detyrimet e prapambetura. Thuhet se gjitha pikat e grumbullimit operojnë pa kontratë me fermerët, duke i ekspozuar këta të fundit përballë rreziqeve, që një produkt bujqësor ta shesin me humbje. Për fermerët kjo situatë, pa çmime dhe në shumë raste edhe pa faturë, e ka deformuar tregun, duke sjellë çmime abusive;
- Fermerët shqiptarë janë të ekspozuar nga ndryshimi i klimës, mungesa e ekspertizës, laboratorëve, certifikimeve etj;
- çmimi final i produkteve në tregun e pakicës ndikohet nga *firo*t (humbjet) dhe jetëgjatësia e produktit në raft. Një pjesë e produkteve shiten me çmime më të shtrenjta dhe ato që mbeten në fund shiten nën koston e çmimit të blerjes për të balancuar në këtë mënyrë çmimin në total.
- Pabarazia e informacionit dhe transparencës së tregut. Për shkak të mungesës së informacionit të qartë dhe transparencës së tregut fermerët nuk kanë informacion të mjaftueshëm për çmimet reale të tregut, kërkesat për cilësinë e produkteve, apo mundësitë e tjera për shitje. Grumbulluesit mund të shfrytëzojnë këtë situatë për të imponuar kushte të paqarta dhe për të ulur çmimet.
- Përgjegjësia e paqartë dhe mungesa e negocimit: Fermerëve përgjithësisht nuk u jepet mundësia të negociojnë kushtet e kontratave me grumbulluesit duke i vendosur ata në një pozicion të dobët, ku kontratat mund të favorizojnë vetëm grumbulluesit. Grumbulluesit mund të shfrytëzojnë këtë pabarazi duke imponuar kushte të padrejta, si çmime shumë të ulëta, afate të shkurtra për dorëzimin e produkteve, vonesa në pagesa, ose kërkesa të padrejta për cilësinë. Mungesa e kontratave të mirëspecifikuara dhe të qarta për rregullimin e marrëdhënies fermerë-grumbullues, ka krijuar kushte të pasigurta për fermerët dhe mosmarrëveshje mes palëve.

60. Bazuar edhe te studimi i UNIDO & SECO (2023) "ALBANIA Quality and standards for sustainable trade of Fruits and Vegetables VALUE CHAIN STUDY" sugjeron ndër të tjera Krijimin e nje sistemi/platforme elektronike të inventarit, që të krijohet për prodhuesit e serave (greenhouse producers), për të ndihmuar në regjistrimin e informacionit për vëllimin ose sasinë e një produkti, numrin e lotit (nëse ekziston) dhe një përshkrim më të detajuar të produktit. Ky system mund të përdoret edhe për gjurmueshmërinë (traceability) e produktit përmes përdorimit të kodeve optike (kode bare ose QR). Shoqatat e produkteve të fruta-perimeve dhe palë te tjera te interesuara

mund te promovojnë atë. Gjurmueshmëria mund të zhvillohet për grupe specifike (eksportuesit, grumbulluesit dhe fermerët).⁴

61. Tregu i rastësishëm mbetet një mënyrë e rëndësishme koordinimi në sektorin e hortikulturës. Sa i përket llojit të marrëveshjeve midis fermerëve dhe blerësve, studimet e mëparshme të kryera në Shqipëri tregojnë se kontratat e shkruara (kontraktimi formal) nuk janë të zakonshme, ndërsa marrëveshjet informale (gojore) janë përdorur gjerësisht. Dallimet nga sektori në sektor mund të vihen qartë re për përdorimin dhe llojin e kontratave/marrëveshjeve. *Ka sektorë/produkte, ku marrëveshjet (shkruese/verbale) janë më të zakonshme (p.sh., domatet në serra).* Arsyeja kryesore për mos të bërë kontrata me grumbulluesit nga ana e fermereve është se kontraktimi nuk është i zakonshëm në biznes. Arsyeja e dytë më e rëndësishme duket të jetë se fermerët nuk shohin/nuk perceptojnë asnjë përfitim nga kontratat, dhe arsyeja e tretë më e rëndësishme për moskontraktimin është se blerësit nuk bien dakord me kushtet e kontratave. Një arsye tjetër e rëndësishme për mosndërtimin e kontratave, e theksuar nga fermerët, është se ata nuk u besojnë blerësve (grumbulluesve). Besimi i fermerëve tek blerësi dhe informacioni i ofruar nga blerësi janë gjetur si një parashikues i fortë për kontraktimin në zinxhirin e vlerës së primeve në serra. Arsyetimi këtu është se sa më shumë informacion të ofrojë blerësi për fermerin në lidhje me tregun (p.sh., lloji i kërkuar, standardet e produktit, çmimet, potenciali i tregut), aq më mirë është vendimi i fermerit, duke siguruar një furnizim të qetë. Grumbulluesit vizionarë që synojnë tregun e BE-së e konsiderojnë të rëndësishëm krijimin e marrëdhënieve kontraktore me fermerët për të siguruar fruta të cilësisë së lartë. Edhe pse kontratat verbale janë mjaft të zakonshme, ato nuk nënkuptojnë gjithmonë marrëdhënie të mirëfillta.⁵
62. Portali i Fermerit është platforma digjitale që ofron informacione dhe shërbime në sektorin e bujqësisë ndërtuar nga AZHBR dhe MZHBR për listimin ditor të çmimeve të fruta primeve në tregjet kryesore të Shqipërisë.⁶ Nga ky portal kemi evidentuar çmimet min, max dhe mesatare për periudhën hetimore me qëllim paraqitjen e mark-up të çmimeve në nivel qarku në tregjet e shumicës dhe eksportit. Sistemi aktual i paraqitjes së çmimeve për frutat dhe perimet varet shumë nga grumbulluesit dhe ndikohet nga luhatjet në tregjet e eksportit. Kur çmimet e tregut të eksportit ndryshojnë, çmimet që paguajnë grumbulluesit gjithashtu mund të ndryshojnë. Megjithatë, fermerët nuk kanë qasje në një platformë gjithëpërfshirëse dixhitale ose sistem informacioni që do t'u lejonte atyre të ndiqnin trendet e çmimeve në mënyrë efektive. Edhe pse ekziston "Portal i Fermerëve" ky burim ofron kryesisht vlera mesatare të çmimeve nga tregjet me shumicë në qytete specifike. Këto vlera mesatare nuk përfaqësojnë me saktësi çmimet që fermerëve u ofrohen kur negociojnë me grumbulluesit. Gjithashtu, nuk ka prova që të tregoj se sa fermerë e përdorin këtë portal ose nëse ata kanë nevojë për trajnim shtesë për ta përdorur atë. Pavarësisht së këto çmime janë të mesatarizuara vërehet se diferencat e çmimeve minimum-

⁴<https://hub.unido.org/sites/default/files/publications/UNIDO%20GQSP%20ALBANIA%20Fruits%20%20Vegetables%20Value%20Chain%20STUDY%202023.pdf>

⁵ Ibid faqe 79-81

⁶ <https://www.agroalbania.al/cmimet-ditore.php>

- maksimum për një produkt të caktuar janë me të mëdha në disa tregjet si Tiranë, Fierit, Lushnjës dhe Elbasanit. Për shkak dhe të shumë faktorëve sic janë kërkesa, transporti dhe shumë hallka në zinxhirin e vlerave në Tiranë aplikohen çmimet me të larta të fruta perimeve. Vërehet se Fieri realizon kryesisht eksportet.
63. Në të njëjtin portal ekziston dhe një link i cili tregon cmimet e aplikuara nga vendet europiane AGRIDATA me qëllim referencë për fermerët.⁷ Referuar portalit AGRIDATA të DG AGRI, janë selektuar çmimet mbi shportën e fruta perimeve të marra në analizë (çmime eksporti), të cilat janë shitur në Bashkimin Europian për muajin janar 2023- shtator 2024 për të bërë një benchmark me cmimet e fruta perimeve në BE.
64. Nga krahasimi i këtyre çmimeve vërehet se: Produktet në Shqipëri zakonisht kanë një gamë më të gjerë çmimesh, duke reflektuar variacione të mëdha sipas sezonit dhe furnizimit lokal. Sezonaliteti ka një ndikim të madh në Shqipëri, me rritje të çmimeve në muajt e dimrit për produkte jashtë sezonit. Shqipëria ka një treg çmimesh më dinamik dhe të ndikuar nga sezoni, ndërsa BE ka çmime më të stabilizuara. Forcimi i standardeve ushqimore, sistemit të certifikimit dhe mungesa e dixhitalizimit të të dhënave të tokës janë gjithashtu faktorë që ndikojnë në eksportet e ulëta që ky sektor ka në vendet evropiane. Për t'u integruar në zinxhirin evropian të vlerave bujqësore, Shqipëria duhet të adresojë të gjitha sfidat. Gjithashtu, për të forcuar konkurrencën në tregjet bujqësore, nevojitet formalizimi i zinxhirit të vlerës dhe përdorimi i dixhitalizimit në mënyrë që të *rriten eksportet dhe konkurrueshmëria e vendit*.
65. Sa më sipër konstatohet se sistemi aktual i paraqitjes së çmimeve për frutat dhe perimet varet shumë nga grumbulluesit dhe ndikohet nga luhatjet në tregjet e eksportit. Kur çmimet e tregut të eksportit ndryshojnë, çmimet që paguajnë grumbulluesit gjithashtu mund të ndryshojnë. Megjithatë, fermerët nuk kanë qasje në një platformë gjithëpërfshirëse dixhitale ose sistem informacioni që do t'u lejonte atyre të ndiqnin trendet e çmimeve në mënyrë efektive. Edhe pse ekziston "Portal i Fermerëve" ky burim ofron kryesisht vlera mesatare të çmimeve nga tregjet me shumicë në qytete specifike. Këto vlera mesatare nuk përfaqësojnë me saktësi çmimet që fermerëve u ofrohen kur negociojnë me grumbulluesit. Gjithashtu, nuk ka prova që të tregoj se sa fermerë e përdorin këtë portal ose nëse ata kanë nevojë për trajnim shtesë për ta përdorur atë.
66. Gjatë Forumit Global të OECD-së mbi Konkurrencën 2024⁸, vende si Kroacia, Austria dhe Hungaria theksuan përfitimet e zbatimit të platformave online të krahasimit të çmimeve. Këto masa thuhet se kanë përmirësuar transparencën e çmimeve në të gjithë zinxhirin e furnizimit ushqimor (Food Supply Chain), në dobi të fermerëve dhe konsumatorëve duke mundësuar negociata më të mira për çmimet.
67. Bazuar në gjetjet e këtij hetimi, me qëllim përmirësimin e konkurrencës në tregun e prodhimit, grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta perimeve vlerësojmë shumë të rëndësishme ndërmarrjen e disa masave rregulluese pasi duke adresuar këto çështje,

⁷ <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardPrice/DashboardMarketPrices.html>

⁸ <https://www.oecd.org/en/events/2024/12/global-forum-on-competition-2024.html>

mund të krijohet një mjedis më i drejtë dhe konkurrues për fermerët dhe grumbulluesit, ku të dyja palët mund të përfitojnë në mënyrë të barabartë dhe të ndihmojnë në zhvillimin e sektorit të bujqësisë dhe rritjen e konkurrencës në treg si:

- *Rritja e transparencës dhe informacionit në treg:* Krijimi i një sistemi të qartë dhe të hapur të informacionit për çmimet reale në treg, cilësinë dhe kërkesat e tregut, do t'ju mundësojë fermerëve të marrin vendime më të informuara dhe të kenë më shumë mundësi për të negociuar kushte më të mira me grumbulluesit;
- *Lidhja e kontratave me kushte të drejta dhe të qarta:* Hartimi dhe aplikimi i kontratave të detyrueshme dhe të standartizuara të cilat të përmbajnë kushte të qarta dhe të drejta tregtimi për të dyja palët, duke krijuar siguri dhe mbroje për fermerët nga presioni i çmimeve të ulëta, vonesat në pagesa, apo kërkesa të padrejta lidhur me cilësinë, afatet e dorëzimit të produkteve etj.;
- Ndërmarrja nga ana e institucioneve ligjzbatuese dhe zbatimi i masave konkrete për *reduktimin e informalitetit* në treg me qëllim krijimin e një mjedisi konkurrues për fermerët dhe grumbulluesit e fruta perimeve.

PËR KËTO ARSYE:

Komisioni i Konkurrencës, bazuar në nenet 4, nenin 24 shkronja d), nenin 26, nenin 43, pika 5, nenin 70, të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 "Për mbrojtjen e konkurrencës",

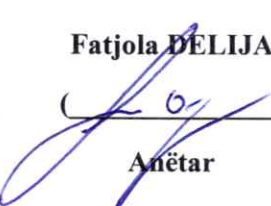
VENDOSI:

- I. Mbylljen e procedurës së hetimit të thelluar në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-Perimeve në qarkun Tiranë, Elbasan, Berat, Fier dhe Korçë.
- II. T'i rekomandojë Ministrisë së Financave që:
 - Të ndërmarrë masa konkrete për të minimizuar informalitetin në tregun e prodhimit, grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta perimeve, si institucioni kompetent dhe përgjegjës për parandalimin dhe luftimin e informalitetit në treg, me qëllim krijimin e një mjedisi konkurrues për fermerët dhe grumbulluesit e fruta perimeve.
- III. T'i rekomandojë Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural që:
 - Të ndërmarrë nismën për hartimin dhe plotësimin e bazës ligjore për tregun e prodhimit, grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta perimeve, në përputhje me aktet e Bashkimit Evropian për mirëfunksionimin e të gjitha niveleve të tregut, me qëllim rritjen e konkurrencës në treg, duke pasur në konsiderat të veçantë vendosjen e mekanizmave për të detyruar grumbulluesit që të shlyejnë pagesat e prapambetura, si p.sh: nëpërmjet hartimit dhe aplikimit të kontratave të detyrueshme dhe të standartizuara të cilat të përmbajnë kushte të qarta dhe të drejta tregtimi për të dyja palët, duke krijuar siguri dhe mbroje për fermerët nga presioni i çmimeve të ulëta, vonesat në pagesa, apo kërkesa të padrejta lidhur me cilësinë, afatet e dorëzimit të produkteve etj.

- të bashkëpunojë me AK gjatë përafrimit dhe transpozimit të Direktives së Bashkimit Europian “Unfair Trade Practice” UTP nr. 663/2019⁹ për zgjidhjen e problematikave në zinxhirin ushqimor;
 - të ndërmarrë nismën për krijimin e një platforme elektronike (bursë) për çmimet e fruta perimeve në të gjitha hallkat e tregtimit, me qëllim rritjen e konkurrencën përmes transparencës dhe krahasueshmërisë me të mirë të këtyre çmimeve online;
 - detyrimin e ndërmarrjeve grumbulluese në tregun e grumbullimit dhe shitjes me shumicë të fruta-Perimeve, për afishimin në një vend të dukshëm pranë biznesit, të çmimeve të përditësuara të produkteve që grumbullojnë.
- IV. Ngarkohet Sekretari i Përgjithshëm për njoftimin e këtij vendimi palëve të interesuara.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KOMISIONI I KONKURENCËS

Leida MATJA (_____)	Rezana KONOMI (_____)	Fatjola DELIJA (_____)	Durim KRAJA (_____)
Zv/Kryetar	Anëtar	Anëtar	Anëtar

Denar BIBA

 (_____)

⁹ <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/633/oj>